

(המשך מעמוד 9)

מכיוון הוואדי הסמוך. קשה היה לומר אם היו אלה ציירי ציפורים וארנבות או שיעים הגומרים שחבון עם נוצרים ולהיפך. רעש היריות של הוואדי למצבי הרוח והגביר את המתח. לקראת הצהריים נשמע רעש חזק מכיוון צפון. מבעד לעננים ולטיפות הגשם התגלו שלוש זלדות אפורות נושאות רגלים של צבא דרום-לבנון. חיילי צר'ל נשלחו קדימה, לפני צה"ל.

קבוצת העיתונאים והצלמים עטה על החבורה כמוצאת שלל רב בין הגבעות החשופות. עד שאפילו את הרמטכ"ל הגבוה היה קשה לראות מאחורי ים המצלמות והמיקרופונים. חבורת הפיקוד חזרה זה עתה מצידון, אחרי שפינוי העיר הושלם. "לשביעות רצונם" כמו שאמרו לנו. לוי נתן הסבר קצר בעברית ובאנגלית וענה לשאלות. רבין הסביר גם הוא שהכל עבר בשקט. ושצבא לבנון תפס

האישיים וצעדו, כשהם גוררים רגליים עייפות, לכיוון המשאיות. חיילי גולני, שנה בלבנון, עכשיו יורדים לארץ לקורס. אחרי הקורס, כך אמרו, יחזרו שוב ללבנון כמפקדי כיתות. בינתיים יש להם תקופה מסוימת של שקט וביטחון בארץ. קרוב לבית. "אחר כך? אלוהים גדול. לא יודעים". לא היתה אווירת התרגשות ברחבה מלאת הפעילות. היו כמה ביטויי

שלב אף. אנשים היו די מבובלים. ילד אחד, תלמיד תיכון באחד מישובי הצפון, נסע לבקר את מישי פחתו מתל-אביב. ילדים ברחוב שאלו אותו מאין הוא, וכשאמר שהוא מאצבע הגליל, אמרו לו בזעם שבגללו ובגלל כל תושבי הצפון נהרגים חיילים בלבנון. הילד התבלבל. בפעם הבאה, כך סיפר לחבריו, כשנסע שוב למרכז הארץ, לא העז לומר שהוא מאצבע

יצחק רבין עמד ליד ג'יזן ואמר: "אין זה מתפקדי להרגיש! אבל בלב החיילים הנסוגים היו רגשות רבים"

כדי שחלילה לא יאונה להם רע אם ישארו ללא הגנה. הם היו חבושי קסדות ולבושים במדים רומים לאלה של צה"ל. הם הררו דרומה, אולי מתוך פחד. כשהבטתי מערבה, לכיוון העיר צידון, ראיתי עשן מיתמר מעל הגבעות המקיפות את העיר. עשן שחור כבד, שחרר מבעד לעננים האפורים הבהירים. תהיתי אם אלה בתייהויקוק של העיר בוערים.

עמדות פיקוד בעיר. "איך אתה מרגיש?" שאל אותו כתב הטלוויזיה. "אין זה מתפקדי להרגיש". ענה לו רבין, בדיבור איטי ונכור. בצד, מחוץ לחבורה הגדולה, ליד המכונית המאובקת, עמד, כאילו מבוויש, אורי אור. אחר כך ביקשו מהשושה לעמוד כיחד לצילום מישפחתי. הם ענו ברצון ואז קפצו בחזרה לתוך מכוניותיהם ונעלמו משם בסער, בדיוק כמו שבאו.

שימחה חלושים. היתה הרבה מאוד עייפות והרבה ראגה לעתיד. הנסיגה עצמה אינה רבה משמח החיילים וזה היה רק השלב הראשון שלה. הם את תפקידם בבוץ הלבנוני עוד לא סיימו והשקט שלהם הוא זמני בלבד. הם עלו לאט לאט למשאיות. אפילו את הכלב הקטן, שהיה איתם בכסיס בצידון, החזירו איתם הביתה. המשאיות נקראות ספארי. הספסי לים בתוכן מסודרים כך, שהאנשים

הגליל. כך מרגישים תושבי קריית שמונה. בבחירות האחרונות לכנסת וזה מאיר כהנא ב־400 קולות בעיירה הצפונית, לפני שבוע היה שם כדי לזעוק נגד הנסיגה מלבנון ורק קומץ קטן של אנשים, שלא הגיע ל־30 איש, בא כדי לקבל את פניו ולהפגין ביחד איתו.

החלטת הממשלה על הנסיגה בשל־בים ולא בבת אחת הוסיפה לביילובל הקיים. התושבים חוששים מהקטיושה הראשונה שתפול על העיר. הם יודים עים שכשזו יקרה תהיה בריחה המונית דרומה. נלי, תלמידת שמינית בעיר, אומרת: "קשה לומר שטוב שיש נסיגה. זה נעשה מחוסר ברירה. אני הייתי מעדיפה שיהיה שקט בעיר. אבל אני לא מוסמכת להחליט איד זה יתבצע. אני לא מאמינה שהרבה אנשים ישארו אחרי כן".

לעומתה אומר שוקי, תלמיד שישיית: "טוב שהצבא יוצא מיסע למרות החששות. אני פוחד מאוד שהמצב יחזור לקדמותו ויהיה אולי יותר גרוע. הצבא היה צריך לעשות מה שיעשה. לנקות את לבנון ואחר כך לצאת. כדי שלא ייהרגו כל כך הרבה חיילים סתם. השלבים היו צריכים להעשות מזמן. לא היו צריכים לחכות עד עכשיו. אני לא חושב שאי-שאר בצפון אם יפלו שוב קטיושות, אבל זו תהיה החלטה של ההורים".

לחברי הקיבוצים המצב קצת יותר ברור. אלי רותם, חבר קיבוץ מעייני ברור, אומר: "היכרתי את התקופה שלפני המילחמה ושירתי תקופות ארוכות בלבנון. אני חושב שהיו צריכים לסגת מזמן. כל מה שעשו מעבר ל־40 קילומטר הוא טעות גדולה. הם היו צריכים לעשות מיבצע דמוי מיבצע ליטאני ולא להכנס לצרה כזאת. תפכנו דם מעל ומעבר למה שהיה הרוש. אפשר היה לבנוע את זה. יש החושה של פחד ממה שיקרה בעתיד. יש לי ארבעה ילדים. שלושת הגדולים התנסו בחיים בתקופות ארוכות של ישיבה במיקלאים. אני מקווה שבתי התניקות לא תכיר את המיקלאים".

גם גלית, בתו של רותם, בעד הנסיגה: "לא סבדר שנשארו שנתיים בלבנון. הם הגיעו רחוק מדי. לקטיושות כבר התרגלתי". חישות כברים בכל ישובי הצפון, חישות כברים קיימים גם בקרב החיילים. לכן לא היתה שימחה וצאת מן הכלל ביום השבת האחרון. היום שבו הושלם שלב אף. החיילים יודעים שאזור הפיגועים נמצא באזור המכונה "משולש הברזל". אישם מירחית לעיר צור. שמות כמו הכפר ג'ויה ובורג"אלי-שימאלי מוכרים לאזוננו. והם יישמעו עוד תקופה ארוכה של חצי שנה. עד שיגמר שלב גימל של הנסיגה, השלב האחרון, המתוכנן לקץ.

בינתיים יישיכו תושבי האזור, ברובם שיעים, לחכות בכל כוחם בחיילים. ואלה ימשיכו לסיר בתוך פרוסים ומטעים ולחפש — לשווא — אחרי הפוגעים. אולי בקיץ, כשאחרון החיילים יעזוב את לבנון ואפשר יהיה להסגיר את הדלת מאחוריה. אולי אז יקפצו ההיי לים מתוך שימחה. וגם שאר האזרחים.

בבוץ. בימים האחרונים שלפני הנסיגה שהו בתנאים מאולתרים, ללא מיקלחות וסידורים מתאימים לרצחה. וחיכו לפקודת התזוזה. כשבאה, נעו מייד.

דגל נסוג דגל ישראל מונף על גבי זל"כ כליהרכב שעברו בשיירה היו מכוסים בוץ ואבק. גם החיילים היו מלוכלכים

נזכרתי כי ביום השני של המילחמה, כשהצטרפתי לכוח של טנקים שהתקדם לכיוון צידון, בדיוק באותו הציר שבו נסענו כיום-השבת. נגלה לפנינו מחזה מהדים של בתייהויקוק הכועזי רים. הפעם היו אלה צמיגים שהבעירו הפלסטינים במחנה הפליטים של "אל-חילוה, לכבוד נסיגת צה"ל. זה היה העשן שראינו.

הדרך עוד ארוכה

לפתע נראתה ערימה של אנטנות מציצות מעל גגותיהן של שתי מכוניות נוסעים. המכוניות נסעו במהירות בעיקול הכביש. "לפי כמות האנטנות, זו מכוניתו של הרמטכ"ל". אמר אחד העיתונאים. אחרי ניפונים נואשים של כל החבורה שעמדה בצד הכביש, עצרו המכוניות ובהן אחר זה יצאו מתוכן יצחק רבין, שריהביטחון, משה לוי, הרמטכ"ל ואורי אור, אלוף פיקוד הצפון.

פליטות הפה

(המשך מעמוד 13)

לרבין, לרבין יש רק יועץ מדיני אחד: הוא בעצמו. בלישכת שריהביטחון היא נמצאת יום-יום. ולא אחת היא נראית בדיונים צבאיים בחדרו של השר. בתחילת שנותיו, כשהיה מפקד מפיח הערות בדיונים שונים, בהדרגה היא צימצמה את מיספר ההערות שלה. ערב יציאתו של רבין לארצות הברית היא לא נכללה בפמליה. היה נדמה שהיא נדחקה לפינה. והיא נעלבה מאוד. ברגע האחרון, כשהורר חבה המישלחת נמצא גם לה מקום במטוס, ובפעם הראשונה בחייה נאה מי שהיתה פעילה בשמאל הריקלי הישראלי, למולדת האימפריאליזם.

כישלון חרוץ

נראה שהמעמד והכבוד עשו את שלהם. אהדת אייפאשר להסכיר כיצד היא טוענת כיום, גם באוזני העולם הזה, שהיא לא התראיינה טלפונית על-ידי עורכת ישראל שלנו, עדה עזיפולס, במשך יותר מחצי שעה. הראיון נערך בעת שהות המישלחת שם. הוא פורסם בניו-יורק ביום הראשון שעבר, וכעבור יום עורר סערה בישראל, כאשר מעריב ציטט ממנו שגיבה העיפה את שי מהמישרד. בראיון אמרה ניבה: "לא ידוע כמה זמן נחמן ימשיך בתפקידו, כי הוא לא בא איתנו, עם הגרעין של יצחק... לא ייתכן שלא יהיו ליד השר אנשים המזוהים איתו במאה אחוז. ולא ייתכן שלא יהיה דובר למישרד, המכיר את דיעותיו והשקפותיו של השר". אחר-כך חשפה את תוכניה: "מישהו יצטרך להיות הדובר, מישהו שמכיר את וושינגטון. לכן אני שמחה

במישרד הביטחון וגם במיפלה רעשו וגעשו

על ההודמנות להכיר את וושינגטון ואת האנשים מהשטח". העימות בינה ובין שי, שהכל ציפו לו, היה לעובדה. למחרת היא הכחישה את הרברים ואת הראיון כולו. במישרד הביטחון רעשו וגעשו, וגם במיפלה, שם רבים אורכים לה בפניה. רבין קרא לשי ואמר לו שדיבר ניבה אינם מקובלים עליו. והוא מעוניין ששי ימשיך בתפקידו. ניבה אמר רבין בברים קשים ביותר, ונתן לה להבין שגם אם היו לה אשליות בנוגע לתפקיד יועץ-תיק שורת, הרי שדבריה הפכו מהלך כזה לבתלי-אפשרי בזמן הקרוב, אלא אם כן יפרוש שי מרצונו. ניבה אינה טיפשה. מדוע היתה לה פליטת-פה כזו? מדוע בכלל התראיינה והתבטאה בהתנשאות בלתי-מובנת, המסכנת את יחסיה עם רבין? ומדוע הכחישה אחר-כך מה שאי-אפשר היה להכחיש? עזיפולס, לשעבר הרובת של שימעון פרס, עברה עם ניבה במוניטין ובדבר והיא כידורות גדולה עם אחותה של ניבה, מיכל סנונית. היא סיפרה להעולם הזה כי הראיון הטלפוני עם ניבה נערך בליל-השבת, ה־1 בפברואר, בשיחת-טלפון שניבה החזירה לה מחר 604 במלון פלאזה. "הראיון ארך חצי שעה, והיא ענתה על כל שאלותי. אפילו ביקשתי ממנה שתדבר יותר לאט, כי אני כותבת את דבריה מילה במילה". האם טמנה עזיפולס מלכודת לניבה? אין זה סביר. כפי שמסבירה הישראלית העוברת עתה בניו-יורק, לעומת זאת, אין ספק שבראיון הראשון והאחרון שלה נכשלה ניבה כישלון חרוץ. העלול לפגוע בה קשות.

בניציון ציטרין העולם הזה 2477

יותר מדי דם

ה תושבי צפון הארץ לא יצאו מעורם ביום האחרון של הנסיגה